

Notat om mountainbikekørsel og naturhensyn i danske skove

Udformet og vedtaget af BirdLife/DOF's naturpolitiske udvalg, april 2019

Mountainbikekørsel (MTB) er en hastigt voksende friluftsbeskæftigelse, og der er inden for de seneste år anlagt mere end 1000 km MTB-spor, fordelt på mere end 125 ruter i de danske skove (1). Alene i de danske statsskove er der nu anlagt mere end 540 km MTB-spor i skovbunden, hvor sporene må benyttes både om dagen og om natten (2).

MTB-sporene er ofte anlagt i de mest kuperede skovområder, der byder rytterne på de største køremæssige udfordringer. De kuperede områder i skovene har førhen ofte været fuglenes og vildtets fristeder, idet langt den overvejende færdsel, og forstyrrelser fra skovens gæster, tidligere har foregået på stiforløb ført i nogenlunde jævnt terræn.

Dansk Ornitologisk Forening (DOF) er bekymret for denne udvikling, idet MTB-aktiviteten giver anledning til forstyrrelse af sjældne eller truede fugle. De rugende og meget sky fuglearter, som kræver uforstyrrede omgivelser, får ikke tilstrækkelig ynglesucces, når fuglene igen og igen forstyrres i ynglesæsonen.

En international undersøgelse, *Effects of recreation on animals revealed as widespread through a global systematic review* (3), baseret på en gennemgang af 274 videnskabelige artikler viser således, at friluftaktiviteter i naturområder som oftest har en negativ effekt på dyrelivet og biodiversiteten. På linje med disse fund skal fremhæves en artikel fra 2010, *A systematic review of the effects of recreational activities on nesting birds of prey* (4), som konkluderer, at netop de større skovrugende rovfugle er mest generede af friluftaktiviteter og derfor presses til at anlægge deres reder i større afstand fra stier og veje.

Undersøgelser viser således, at en del rovfuglereder forlades af de voksne rugende fugle, hvis man kommer nærmere end 150 m fra reden midt i yngleperioden (5). Det er særligt de store og meget fåtallige fuglearter som havørn, kongeørn og fiskeørn, der ikke tåler gentagne forstyrrelser, men også mellemstore arter som duehøg, hvepsevåge, musvåge, rød glente, sort- og grønspætte forsvinder, eller undlader helt at bosætte sig i skovene, hvis de forstyrres i yngletiden (6).

Mange friluftaktiviteter i skovene finder sted ad veletablerede stier og har gennem årtier sikret befolkningen gode muligheder for naturoplevelser, uden det har medført større forstyrrelser af skovens fugle og øvrige dyreliv. Orienteringsløb, store motionsløb og naturfotografering er dog eksempler, hvor forstyrrelse også uden for de anlagte stier kan have negativ effekt på følsomme arter.

MTB er den aktivitet der nok er hurtigst voksende både med egentlige løb og med daglige træningskørsler og mange deltagere og planer om stadige udvidelser af spor. DOF finder det meget uheldigt, at mange MTB-spor anlægges i skovens udkants- og stilleområder, idet der netop her er de bedste ynglemuligheder for de forstyrrelsesfølsomme dyre- og fuglearter. Vi finder, at der forud for anlæggelsen af nye MTB-spor i skovene altid bør ske en grundig kortlægning af rovfuglereder og andre følsomme fugle- og dyreforekomster, så

uheldige placeringer kan undgås. Det er vigtigt, at der sker nøje afvejning af naturhensynene, og man bør derfor tilstræbe kun at anlægge nye spor i de dele af skovene, hvor der i forvejen er udlagt facilitets- eller friluftszoner. DOF deltager gerne i en dialog om planlægningen af nye spor, herunder bl.a. gennem de lokalt nedsatte brugerråd ved statsskovene.

Meget af MTB-kørslen foregår om foråret, hvor forstyrrelserne kan gøre den største skade på de sky og følsomme ynglefugle. Nogle MTB-ryttere kører tilmed om natten, hvor dette foregår med front- og/eller pandelamper med kraftigt diodelys. DOF finder, at denne form for natlig forstyrrelse ikke bør finde sted i fuglenes yngletid. Særlige hensyn bør tages for at sikre at følsomme arter med tidlig ynglestart som havørn og ravn ikke forstyrres i vintermånederne hvor redeaktiviteter indledes. Ligeledes bør der tages særlige hensyn for at sikre at natlig aktivitet ikke forstyrrer fugle på fælles overnatningspladser som rød glente og kragefugle.

Der er allerede gode lokale eksempler på, at ruter kan lægges om som omtalt i Frederiksborg Amtsavis 27. april 2018 (7) for at undgå forstyrrelser, og en samarbejdsaftale er indgået mellem Naturstyrelsen Østsjælland og DOF lokalgruppen i Allerød om mindre forstyrrelse ved nedlægning af stier og spor (8)

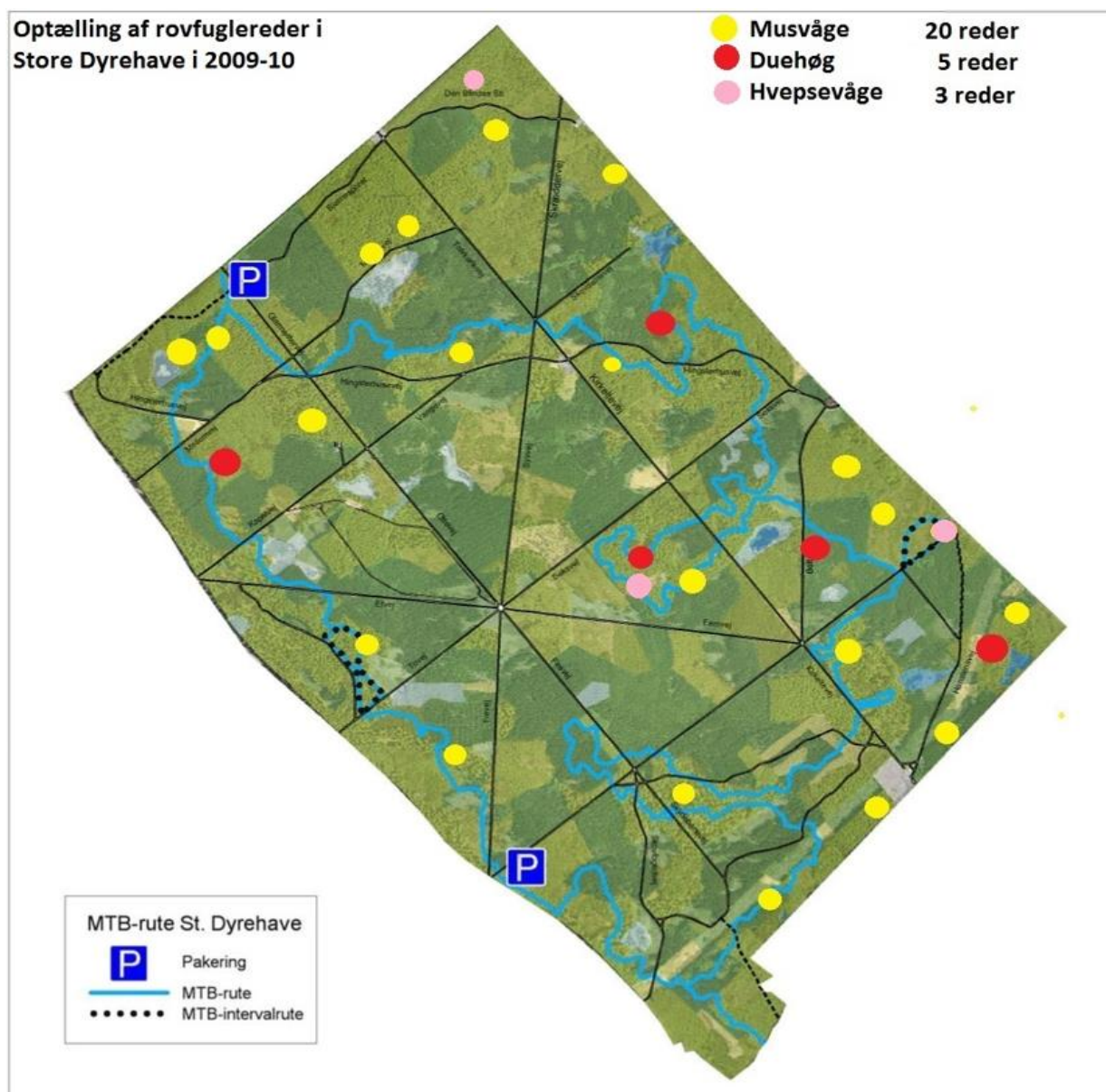
DOF mener, at der snarest systematisk og landsomfattende bør foretages en kritisk revision af adgangsreguleringen i de danske skove med henblik på at friholde tidligere fredelige udkants- og stilleområder fra de stærkt tiltagende og for dyrelivet generende mountainbikeaktiviteter.

DOF mener derfor,

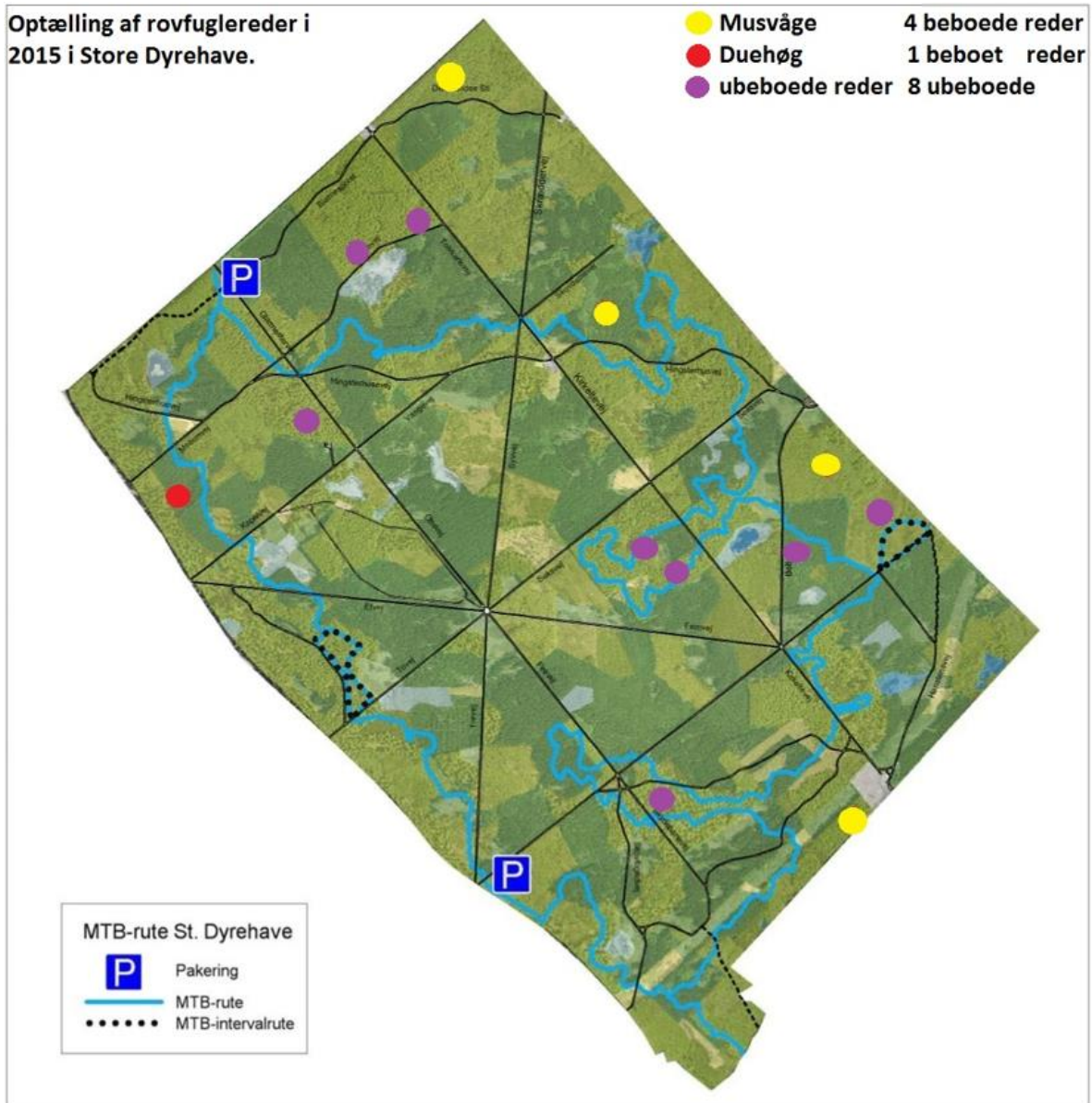
- at der i større skovområder bør udlægges fredelige refugier/stilleområder i såvel urørt skov som produktionsskov for at sikre og bevare levesteder for de sky og beskyttelseskrævende dyre- og fuglearter,
- at der i alle større skove bør udlægges fristeder, hvor bukkejagt, sankning og alle former for skovarbejde er udelukket i fuglenes etablerings- og yngletid, og hvor offentlighedens adgang reguleres af hensyn til særligt forstyrrelsesfølsomme arter. Dette skal ses som kompensation for det stærkt øgede rekreative pres, der er på skovene generelt, så den samlede naturkvalitet sikres til glæde for alle parter,
- at eksisterende MTB-spor bør revurderes med henblik på at undgå, at de passerer gennem områder af stor betydning for rugende sky arter,
- at markerede MTB-ruter altid bør ledes udenom skovens stilleområder og føres i behørig afstand udenom hule træer med kendte hulrugende følsomme fugle og redetræer med ynglende rovfugle,
- at det ikke bør være tilladt at færdes på mountainbike om natten udenfor de egentlige skovveje (offentlige og private fællesveje) i danske skove,
- og at der er et behov for en generel undersøgelse af effekterne af MTB-spor i skovene.

Nedenstående skema og kortmaterialet (9) viser, hvordan antallet af rovfuglereder i Store Dyrehave i Nordsjælland blev kraftigt reduceret fra 28 til bare 5 beboede reder over en 5-årig periode, efter at der blev anlagt mountainbikerute, sundhedsspor og hjertestesti tæt forbi rederne i 2010.

Art	2009	2015	Ændring
Musvåge	17	4	-76,5%
Duehøg	4	1	-75%
Hvepsevåge	3	0	-100%

Optælling af rovfuglereder i 2015 i Store Dyrehave.

Dansk Ornitologisk Forening 3. april 2019

Referencer

1) <https://rideon.dk/mtb-spor>

2) <https://naturstyrelsen.dk/nyheder/2017/mar/flere-og-flere-faar-pulsen-op-paa-mountainbike-i-statsskovene/>

3) Courtney, L., Larson, S.E., Reed, A.M. & Merenlender, K.R. 2016: Effects of recreation on animals revealed as widespread through a global systematic review. PLOS ONE DOI:10.1371/journal.pone.0167259 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5145168/>

- 4) Martínez-Abraín, A., Oro, D., Jiménez, J., Stewart, G. & Pullin, A. 2010: A systematic review of the effects of recreational activities on nesting birds of prey. *Basic Appl. Ecol.* 11: 312-319. <https://imedea.uib-csic.es/bc/gep/docs/pdfsgupo/articulos/2010/AlejandroBAE2010.pdf>
- 5) Laursen, K. & Holm, T.E. 2011: Forstyrrelser af fugle ved menneskelig færdsel – en oversigtsartikel. *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 105: 127-138. https://www.dof.dk/images/om_dof/publikationer/doft/dokumenter/DOFT2011/nr2/forstyrrelser.pdf
- 6) Skov-Petersen, H. & Jensen, F.S. (red) 2011: Friluftslivets effekter på naturen: 39 videnblade. *Skov & Landskab*, Københavns Universitet og Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. Blad 10, 11, 30 & 31. https://static-curis.ku.dk/portal/files/200668495/Videnblade_Friluftseffekter_Samlet_Print.pdf
- 7) Ruteændring i Rygets skoven skal gavne rørhøgen, *Frederiksborg Amtsavis* 27. april 2018.
- 8) Samarbejdsaftale NST-243-00063 Juli 2018 Om mindre forstyrrelse i skoven ved nedlæggelse af stier og spor. <https://naturstyrelsen.dk/media/242977/samarbejdsaftale.pdf>
- 9) Ekberg, Luise & Per 2016: Ynglende rovfugle m.fl. og forstyrrelser i Store Dyrehave – Er der en sammenhæng? – *Dansk Ornitologisk Forenings Rovfuglegruppe*. http://pub.dof.dk/dof/Rapport/Ynglende_rovfugle_mfl_og.pdf